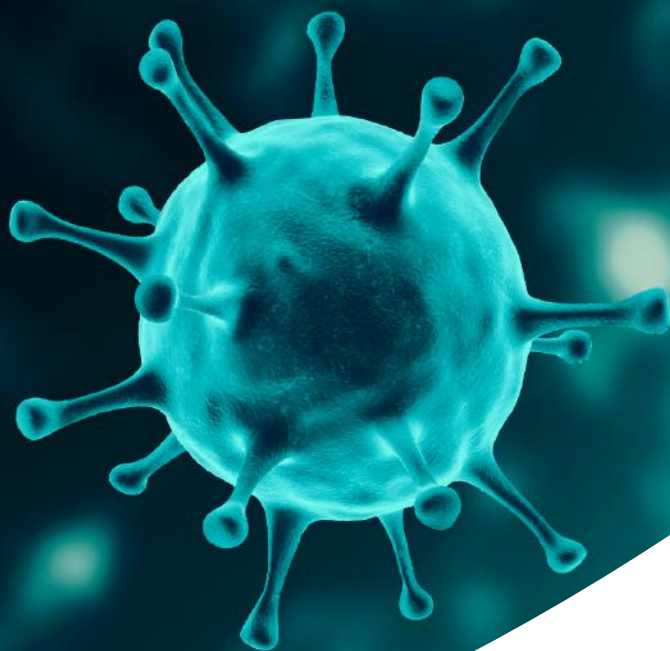
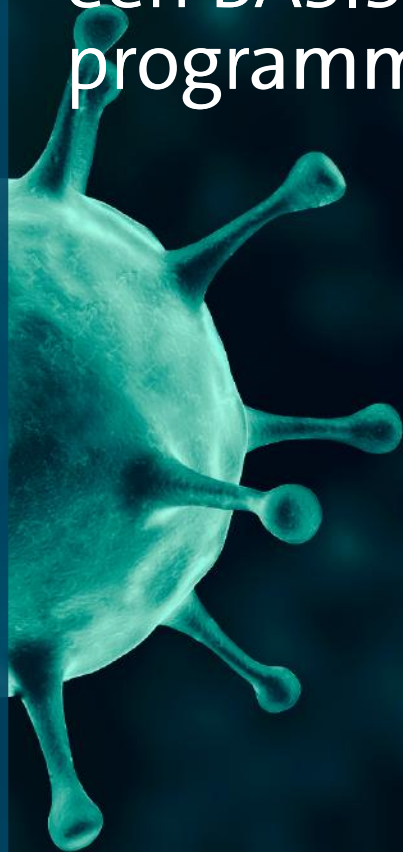

VERVOLGPROGRAMMA COVID-19

een BASIS-structuur en
programmering

Vervolgprogramma COVID-19

een BASIS-structuur en programmering

Januari 2021

Colofon

ZonMw stimuleert gezondheidsonderzoek en zorginnovatie. Vooruitgang vraagt om onderzoek en ontwikkeling. ZonMw financiert gezondheidsonderzoek én stimuleert het gebruik van de ontwikkelde kennis om daarmee de zorg en gezondheid te verbeteren.

ZonMw heeft als hoofdpdrachtgevers het ministerie van VWS en NWO.

Voor meer informatie over het programma COVID-19 kunt u terecht op de [website](#) of contact opnemen via e-mail covid19@zonmw.nl

Datum: 12 januari 2021

ZonMw
Laan van Nieuw Oost-Indië 334
Postbus 93245
2509 AE Den Haag
Tel. 070 349 51 11
w: www.zonmw.nl
e: covid19@zonmw.nl

Sociale media

- www.facebook.com/zonmwNL
- www.twitter.com/zonmw
- www.linkedin.com/company/zonmw
- www.youtube.com/ZonMwTV

Inhoud

Colofon	2
Inhoud	3
Samenvatting.....	4
1 Inleiding.....	5
2 Doelstellingen en aandachtsgebieden.....	5
2.1 Doel en doelstellingen	5
2.2 Aandachtsgebieden	6
3 Positionering van de vervolgprogrammering COVID-19	6
3.1 Binnen ZonMw	6
3.2 Extern.....	6
3.2.1 Nationaal.....	6
3.2.2 Internationaal	7
4 Organisatie van het programma	7
4.1 Commissies	7
4.1.1 Koepelcommissie COVID-19.....	7
4.1.2 Kerncommissies per deelprogramma.....	8
4.2 Werkwijze en procedures	8
4.2.1 Subsidie-instrumenten	8
4.3 Voorwaarden	10
4.4 Open Science	11
5 Communicatie en Implementatie	12
5.1 Verspreidings- en Implementatie Impulsen	13
6 Monitoring en evaluatie van het programma	13
6.1 Monitoring voortgang	13
6.2 Standaard ZonMw-rapportages	13
6.3 Evaluatie van het programma.....	13
7 Financiën	14
7.1 Totaalbudget.....	14
7.2 Begroting	14
Bijlage.....	15

Samenvatting

Vanaf maart 2020 zijn vanuit ZonMw verschillende initiatieven in gang gezet, waaronder het programma COVID-19. Dit was een actie- en onderzoeksprogramma gericht op mitigatie van zowel de effecten van de coronapandemie als de effecten van de maatregelen tegen de pandemie. Hierin zijn onderzoeks- en praktijkprojecten geprogrammeerd voor diagnostiek en behandeling van COVID-19, zorg en preventie en economie en maatschappij.

Het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) heeft ZonMw gevraagd een vervolgprogramma op te stellen voor de financiering op verschillende thema's. Deze worden uitgewerkt in aparte deelprogramma's. Deze programmatekst dient als overstijgende programmatekst waarbinnen de activiteiten en deelprogramma's worden uitgevoerd.

Doelstelling

De doelstellingen van dit vervolgprogramma en ook het eerste COVID-19 programma zijn:

- Bijdragen aan het bestrijden van de coronapandemie en aan het voorkomen of verminderen van negatieve effecten van de maatregelen;
- Nieuwe kennis genereren over bestrijding en verspreiding van epidemieën en pandemieën; kennis genereren en toepassen in de praktijk over diagnostiek, behandeling, herstel en preventie van COVID-19 en gerelateerde ziektes; datavergaring/data-analyse, modellering en technische mogelijkheden om de ontwikkeling van de pandemie te volgen en te voorspellen;
- Kennis genereren over de (mondiale) maatschappelijke dynamiek tijdens en na afloop van deze en vergelijkbare, ingrijpende gezondheids crises en de maatregelen daartegen.

Als nieuwe doelstellingen zijn toegevoegd:

- Beantwoorden van aanvullende urgente vraagstukken en kennishiaten die de huidige situatie stelt;
- Realiseren van doorgeleiding en toepassing in de praktijk van de opbrengsten uit het eerste programma en dit vervolgprogramma;
- Ophalen van geleerde lessen en kennis vergaren ter voorbereiding op een volgende pandemie.

Aandachtsgebieden

In dit vervolgprogramma wordt voortgebouwd op de ingezette aandachtsgebieden uit het eerste programma COVID-19 (Voorspellende diagnostiek en behandeling; Zorg en preventie en Maatschappelijke dynamiek) en hun subthema's. Nieuwe ontwikkelingen in de pandemie worden meegenomen.

Welke thema's in dit vervolgprogramma daadwerkelijk aandacht krijgen is naast de mate van urgentie en financiering ook afhankelijk van het verloop van de pandemie en gevolgen hiervan. Dit is tevens de reden dat activiteiten/deelprogramma's gefaseerd in de tijd worden uitgezet.

Positionering en Samenwerking

Een goedlopend programma vergt betrokkenheid van alle relevante partijen. Voor een optimaal resultaat zal afstemming en samenwerking met stakeholders vanuit beleid, onderzoek en praktijk worden gecontinueerd. Ook zal het programma waar nodig afstemming zoeken met de andere ZonMw programma's voor onder andere een goede doorgeleiding in de kennisketen.

Organisatie van het programma

Er wordt een koepelcommissie ingesteld en kerncommissies per deelprogramma. Vanuit elke kerncommissie is één lid afgevaardigd naar de koepelcommissie. Daarnaast zal er in de deelprogramma's worden gewerkt met ad-hoc subcommissies vanuit een poule van leden die onderwerp afhankelijk samengesteld zullen worden.

Subsidie-instrumenten

Er worden verschillende subsidie instrumenten ingezet:

1. Voorbereidende studies/inventarisaties
2. Urgente onderzoeksvragen traject
3. Vraaggestuurde trajecten

4. Praktijkimpulsen en beleidsvragen

Er zijn voorwaarden gedefinieerd met betrekking tot staatssteun, maatschappelijk verantwoord licentiëren, communicatie en Open Science.

Financiën worden vastgelegd in de deelprogramma's. Het gehele programma loopt tot eind 2026 in verband met follow-up, lange termijn monitoring en de afronding van alle projecten.

1 Inleiding

Het COVID-19 programma van ZonMw heeft vanaf maart 2020 verschillende onderzoeks- en praktijkprojecten gefinancierd. Deze projecten dragen op verschillende manieren bij aan kennis die ons helpt om de coronapandemie en haar gevolgen het hoofd te kunnen bieden.

Begin 2021 hebben we de pandemie nog niet achter ons gelaten en zijn er nog veel (nieuwe) kennishiaten waarvan het noodzakelijk is dat deze worden beantwoord om zorg, preventie en maatschappelijke issues gedurende het resterende deel van de pandemie (en uitloop daarvan) op te lossen, lessen te leren van de afgelopen periode en kennis te vergaren voor toekomstige mogelijke pandemieën.

Het ministerie van VWS wil inzetten op aanvullende financiering van onderzoek en praktijk op specifieke onderwerpen, en voortbouwen op behaalde resultaten van eerder onderzoeken. In specifieke deelprogramma's wordt beschreven op welke onderwerpen wordt ingezet, en hoe deze worden uitgevoerd en mogelijk gefaseerd opgestart.

De basis-afspraken voor de vervolgprogrammering staan beschreven in deze basistekst.

Deze basistekst voor het vervolgprogramma COVID-19 beschrijft de uitgangspunten en processen die voor alle activiteiten en deelprogramma's, die onder dit programma worden opgestart, van toepassing zijn. Dit vervolgprogramma worden geïntegreerd en samen met trajecten uit het lopende COVID-19 programma opgepakt. Voorzien wordt dat de activiteiten en deelprogramma's in 2021 worden uitgezet, mogelijk nog later afhankelijk van de ontwikkeling en gevolgen van de pandemie in Nederland. De totale looptijd van het programma (inclusief monitoring en evaluatie etc.) is, om alle, ook langer lopende studies, goed te kunnen monitoren, tot eind 2026.

2 Doelstellingen en aandachtsgebieden

2.1 Doel en doelstellingen

De doelstellingen van dit vervolgprogramma en ook het eerste COVID-19 programma zijn:

- Bijdragen aan het bestrijden van de coronapandemie en aan het voorkomen of verminderen van negatieve effecten van de maatregelen;
- Nieuwe kennis genereren over bestrijding en verspreiding van epidemieën en pandemieën; kennis genereren en toepassen in de praktijk over diagnostiek, behandeling, herstel en preventie van COVID-19 en gerelateerde ziektes; dataverwerking/data-analyse, modellering en technische mogelijkheden om de ontwikkeling van de pandemie te volgen en te voorspellen;
- Kennis genereren over de (mondiale) maatschappelijke dynamiek tijdens en na afloop van deze en vergelijkbare, ingrijpende gezondheids crises en de maatregelen daartegen.

Als nieuwe doelstellingen zijn toegevoegd:

- Beantwoorden van aanvullende urgente vraagstukken en kennishiaten die de huidige situatie stelt;
- Realiseren van doorgeleiding en toepassing in de praktijk van de opbrengsten uit het eerste programma en dit vervolgprogramma;
- Ophalen van geleerde lessen en kennis vergaren ter voorbereiding op een volgende pandemie.

Er wordt zoveel mogelijk gebruik gemaakt van lopend onderzoek, bestaande cohorten en registraties. Alleen daar waar noodzakelijk worden nieuwe initiatieven gestart, waarbij getoetst wordt of deze van meerwaarde zijn ten opzichte van nationale en internationale initiatieven. De projecten in dit vervolgprogramma moeten bovendien waar mogelijk leiden tot een duurzame impact met andere woorden de resultaten zijn ook bruikbaar na de pandemie.

2.2 Aandachtsgebieden

In dit vervolgprogramma wordt voortgebouwd op de ingezette aandachtsgebieden uit het eerste programma COVID-19 (Voorspellende diagnostiek en behandeling; Zorg en preventie en Maatschappelijke dynamiek) en hun subthema's. Nieuwe ontwikkelingen in de pandemie worden meegenomen. Vaccinatie tegen het coronavirus en behandeling van COVID-19-patiënten krijgen specifieke aandacht in dit vervolgprogramma en zijn uitgewerkt als de eerste deelprogramma's binnen dit programma.

Welke thema's in dit vervolgprogramma daadwerkelijk aandacht krijgen is naast de mate van urgentie en financiering ook afhankelijk van het verloop van de pandemie en gevolgen hiervan. Dit is tevens de reden dat activiteiten/deelprogramma's gefaseerd in de tijd worden uitgezet.

3 Positionering van de vervolgprogrammering COVID-19

3.1 Binnen ZonMw

Dit vervolgprogramma COVID-19 is (evenals het eerste COVID-19 programma) onderdeel van het cluster Gezondheidsbescherming. Het programma werkt nauw samen met andere ZonMw clusters, zoals Translationeel Onderzoek, Goed Gebruik Geneesmiddelen, DoelmatigheidsOnderzoek, Preventie, Sport en Bewegen, Life Sciences en Health, Ouderen, Jeugd, Geestelijke Gezondheidszorg, Palliatie en Kwaliteit van Zorg.

De activiteiten en deelprogramma's uit dit vervolgprogramma worden geïntegreerd met trajecten uit het lopende COVID-19 programma. De activiteiten en deelprogramma's van dit vervolgprogramma worden waar nodig ondergebracht bij clusters met de betreffende expertise.

Vanuit ZonMw wordt ingezet op bundeling van projecten en doorgeleiding van relevante onderwerpen/projecten ook binnen lopende ZonMw programma's waarin aandacht is voor de COVID-19 pandemie. Interne samenwerking en afbakening met betrekking tot programmering met andere ZonMw programma's voorkomt overlap, versnelt doorgeleiding van kennis in de kennisketen en versterkt de impact in praktijk en beleid. De activiteiten en deelprogramma's trekken samen op in het contact met externe partijen en stemmen de werkwijzen af.

3.2 Extern

De coronapandemie is een complex mondiaal probleem en de aanpak vereist daardoor naast een multidisciplinaire ook een mondiale samenwerking, Europese coördinatie en een integrale nationale strategie. Dit programma, inclusief de daarin gesubsidieerde projecten, draagt daarom bij aan internationale samenwerkingsactiviteiten. Hieronder staan de initiatieven uitgezet waar dit vervolgprogramma afstemming mee zoekt of een bijdrage aan levert.

3.2.1 Nationaal

Voor een optimaal resultaat dienen alle relevante partijen gedurende het hele proces - van opzet van de subsidierondes, indiening, beoordeling en uitvoer van projecten tot en met implementatie - betrokken te worden. Dit doen we door voortdurende afstemming met in ieder geval het RIVM en het ministerie van VWS en door samen te werken met relevante organisaties uit onder andere de curatieve sector, de langdurige zorg, de geestelijke gezondheidszorg en de publieke gezondheidszorg

en de vereniging van Nederlandse gemeenten (VNG). Tevens raadplegen we regelmatig de overzichten van lopende initiatieven¹.

3.2.2 Internationaal

Het programma zoekt verbinding met verschillende door de Europese Commissie opgezette onderzoekstrajecten en daarin deelnemende Nederlandse onderzoeksgroepen². Dit betreft zowel bredere programma's rondom relevante onderzoeksinfrastructuur (netwerken en platforms) als specifieke op COVID-19 gerichte trajecten.

Viral Outbreak Data Network

Het Viral Outbreak Data Network ([VODAN](#))³ is een snel groeiend internationaal netwerk van FAIR data-experts, datastewards en onderzoekers met een biomedische achtergrond (inclusief infectieziekten). In het eerste COVID-programma is een start gemaakt om metadataschema's te ontwikkelen. Begin 2021 komen deze beschikbaar voor de projecten. Hiermee kunnen de dataverzamelingen (en andere bronnen zoals biobanken) in de projecten van het COVID-19-programma gestandaardiseerd beschreven worden. Hiermee kunnen op metadataniveau analyses gemaakt worden.

GloPID-R

Vanuit ZonMw wordt afgestemd met [GloPID-R](#), een internationaal netwerk van onderzoekers en onderzoekfinanciers op het gebied van infectieziekte-uitbraken. GloPID-R publiceert een [overzicht van lopende subsidieoproepen](#), waaronder die van het COVID-19 (vervolg)programma.

In samenwerking met CDR UK is een internationale overzichtsdatabase opgezet van lopende en afgeronde projecten⁴, om financiers te helpen bepalen welke onderzoeken nog nodig zijn. Inmiddels staan ook de basisgegevens van de meeste ZonMw COVID-19 projecten in deze database, en ZonMw werkt eraan om alle projecten van het COVID-19- en vervolgprogramma hierop in te delen.

4 Organisatie van het programma

Het ministerie van VWS is de opdrachtgever van het vervolgprogramma COVID-19. Het vervolgprogramma COVID-19 biedt ruimte aan andere financiers of private partijen om bij te dragen op deelprogramma of projectniveau om implementatie te borgen, maar ook om gebruik te maken van de bij hen beschikbare expertise, kennis en netwerken. Indien hier sprake van is, zal dit per activiteit of deelprogramma specifiek worden opgenomen.

4.1 Commissies

4.1.1 Koepelcommissie COVID-19

In de vervolgprogrammering moet rekening worden gehouden met de snel veranderende omstandigheden en nieuwe ontwikkelingen. Er wordt in dit basis vervolgprogramma een koepelcommissie ingesteld om de verbinding en bijsturing van de deelprogramma's optimaal aan te sturen en zorg te dragen voor het maximaal benutten van de 'lessons learned' van de programmering gedurende deze pandemie. Deze commissie bestaat uit vertegenwoordigers van de belangrijkste stakeholders en veldpartijen en heeft de volgende taken voor het totaal van het vervolgprogramma:

- Meedenken over doorgeleiden en toepassing van resultaten uit lopende projecten naar de praktijk
- Actieve rol bij de bundeling en duiding van resultaten uit de projecten.
- Bewaken van samenhang tussen de verschillende COVID-19 activiteiten en deelprogramma's.
- Zorgdragen voor het adequaat meenemen van actuele ontwikkelingen in de activiteiten en deelprogramma's, en eventueel nieuwe initiatieven op de agenda zetten.

¹ <https://www.health-ri.nl/covid-19-related-data-initiatives>

² https://ec.europa.eu/info/research-and-innovation/research-area/health-research-and-innovation/coronavirus-research-and-innovation_en

³ <https://www.go-fair.org/implementation-networks/overview/vodan/>

⁴ <https://www.ukcdr.org.uk/funding-landscape/covid-19-research-project-tracker/>

- Initiëren en begeleiden van nieuwe en overstijgende trajecten waar nodig.
- De koepelcommissie is niet verantwoordelijk voor de invulling van de verschillende deelprogramma's.

4.1.2 Kerncommissies per deelprogramma

Voor elk deelprogramma wordt een kerncommissie benoemd met experts uit onderzoek en praktijk die gezamenlijk het terrein van dit deelprogramma kunnen overzien. Bij voorkeur hebben zij een verbinding met de verschillende commissies en panels buiten ZonMw die zich buigen over het terrein van het betreffende deelprogramma. Vanuit elke kerncommissie is één lid afgevaardigd naar de koepelcommissie.

Daarnaast zal er in de deelprogramma's worden gewerkt met ad-hoc subcommissies vanuit een poule van leden die onderwerp afhankelijk samengesteld zullen worden. Deze subcommissies kunnen ingezet worden voor beoordeling maar ook voor langer lopende begeleiding van specifieke projecten. Vertegenwoordigers van het ministerie van VWS en RIVM nemen als waarnemer in de commissies plaats. Bij de samenstelling van de commissies wordt de Code omgang met persoonlijke belangen van ZonMw toegepast. De leden van de commissies worden voor een bepaalde tijd aangesteld. Steeds zal hierbij gewaarborgd blijven dat de commissies voldoende expertise beschikbaar hebben om aanvragen te kunnen beoordelen. Vertegenwoordigers van patiënten zullen onderdeel zijn van de commissies.

De commissies adviseren het ZonMw-bestuur over toekenning van de financiering.

4.2 Werkwijze en procedures

ZonMw kent een procedure voor de beoordeling van projectideeën en subsidieaanvragen die in principe voor alle ZonMw-programma's geldt (zie Procedures ZonMw⁵). In principe worden projectideeën en subsidieaanvragen beoordeeld volgens de [ZonMw procedure](#). In specifieke gevallen kan ervoor gekozen worden om een verkorte of afwijkende procedure te volgen zonder daarbij concessies te doen aan de gestelde eisen voor zorgvuldigheid. De gehanteerde procedure wordt altijd beschreven bij het bekend maken van een subsidieronde. Alle subsidieaanvragen van het programma worden toegekend volgens de [ZonMw subsidiebepalingen](#) (d.d. 1 juli 2013).

4.2.1 Subsidie-instrumenten

Het programma kan verschillende instrumenten inzetten. In alle instrumenten kan voorrang gegeven worden aan verlenging of uitbreiding van goed lopende projecten (indien deze een nieuwe relevante onderzoeksvraag kan beantwoorden) en projecten met gebruik van al verzamelde data. Binnen het programma is ruimte voor verschillende type projecten; onderzoek, ontwikkeling (bijvoorbeeld van richtlijnen), het inrichten van een onderzoeksinfrastructuur of implementatie.

Bij de inrichting van de deelprogramma's is afstemming met stakeholders van groot belang om ervoor te zorgen dat wordt ingezet op de belangrijkste vragen en onderwerpen. Open rondes zijn daarvoor minder geschikt. We streven er daarnaast naar om binnen de deelprogramma's waar mogelijk open rondes in te zetten. We zoeken daarin naar een goede balans. Per deelprogramma wordt vastgesteld welke instrumenten gebruikt worden. Net als in het eerste COVID-19 programma zorgen we voor kortere doorlooptijden dan gebruikelijk maar bewaken dat de zorgvuldigheid niet in het gedrang komt.

- a) Gebruikelijke ZonMw instrumenten
- b) Voorbereidende studies/inventarisaties
- c) Urgente onderzoeksvragen trajecten
- d) Vraaggestuurde trajecten
- e) Praktijkimpulsen en beleidsvragen
 - Stimuleringsubsidies
 - Wetenschap voor praktijk
 - Etc.

⁵ <https://www.zonmw.nl/nl/subsidies/hoe-werkt-subsidie-aanvragen/>

a) Gebruikelijke ZonMw instrumenten

Binnen het programma kunnen alle gebruikelijke ZonMw instrumenten zoals open en gerichte rondes, verspreidings- en implementatie-impulsen en opdrachtverlening etc., worden gebruikt. We zorgen ervoor dat we sneller dan gebruikelijk de procedures doorlopen. Dat wil zeggen dat bijvoorbeeld een open ronde geen doorlooptijd van 9 maanden zal hebben. Maar de negen weken die we in het eerste COVID-19 programma hebben bereikt is voor open rondes in dit programma niet haalbaar. Dat vraagt te veel van de indieners, de commissies én het bureau van ZonMw.

b) Vorbereidende studies/inventarisaties

In het programma budget is ruimte gereserveerd voor verschillende voorbereidende studies en inventarisaties, afhankelijk van het doel en de aard van het benodigde werk wordt dit uitgevoerd op bureauniveau of wordt hiervoor een opdracht uitgezet of een subsidietraject. Deze voorbereidende studies kunnen bestaan uit het instellen van een expertpanel, voorbereidende gesprekken met betreffende partijen en/of andere type van stakeholder raadplegingen of inventarisaties.

c) Urgente onderzoeksvragen trajecten

Tijdens de pandemie komen continue – ongeachte de fase waarin we zitten - urgente vragen en verzoeken boven waarop snel (binnen een half jaar) een antwoord noodzakelijk is om de knelpunten in behandeling en zorg op te kunnen lossen of om te kunnen vaststellen welke maatregelen onder welke omstandigheden genomen kunnen worden. Daarnaast zijn er trajecten die snel moeten starten om resultaten op te kunnen leveren voor de lange termijn. De criteria en te volgen procedure zijn hierop aangepast.

Criteria

1. Het onderzoek is van groot belang omdat het op korte termijn impact kan hebben op het terrein van het deelprogramma;
2. Nederland heeft een unieke positie om dit te doen, ofwel: onderzoek waarbij we vanuit Nederland een toegevoegde waarde kunnen leveren op dat wat al internationaal is uitgezet;
3. Het onderzoek vindt niet al elders plaats;
4. Er is een competente onderzoeksgroep beschikbaar om dit op korte termijn op te pakken (haalbaarheid), tenzij er zwaarwegende redenen zijn zoals het verkrijgen van een METC-verklaring.

Procedure

Deze projecten moeten heel snel kunnen worden beoordeeld en starten. Daarom is een sterk verkorte procedure noodzakelijk.

- a. De urgente vragen komen veelal via het ministerie van VWS of het RIVM bij ZonMw binnen. Inmiddels zijn er op verschillende terreinen adviespanels of commissies van experts beschikbaar die kunnen beoordelen of het inderdaad om een urgente vraag gaat zoals hierboven beschreven. Ook het RIVM kan bij deze beoordeling betrokken worden.
- b. Deze experts, commissies of panels adviseren ZonMw welke onderzoeksvragen bij welke onderzoeksgroepen uit te zetten of dat een beschikbaar en passend voorstel al voldoende is om direct aan de beoordelingscommissie voor te leggen
- c. ZonMw nodigt onderzoeksgroepen uit om een beknopt voorstel in te dienen
- d. Vanwege de gewenste snelheid worden de voorstellen niet aan referenten voorgelegd
- e. De beoordelingscommissies van de betreffende deelprogramma's beoordelen de voorstellen op haalbaarheid en kwaliteit
- f. De beoordelingscommissies adviseren het ZonMw-bestuur over de te honoreren aanvragen
- g. Het ZonMw-bestuur besluit over toekenning van de subsidie

Het is binnen dit traject mogelijk al lopend onderzoek te financieren dat vanwege de urgentie al gestart is zonder (volledige) financiering.

d) Vraaggestuurde trajecten

We voorzien voor dit programma specifieke onderzoeksvragen die geen urgent traject rechtvaardigen (er hoeft niet, zoals bijvoorbeeld bij de vaccinatievragen, supersnel gestart te worden) maar die wel een apart traject nodig hebben vanwege voorwaarden rondom de projectgroep, het samenwerkingsverband, voortbouwen op lopend onderzoek of cohorten en draagvlak bij de beroepsgroepen. Het gaat om projecten waarvan de projectgroep of het samenwerkingsverband in feite al vast staan zodat indienen in competitie niet mogelijk of (bijvoorbeeld vanwege de gewenste snelheid) niet wenselijk is. Denk aan onderzoek dat bij voorkeur wordt uitgevoerd door een al

bestaand samenwerkingsverband. De invulling vindt plaats op basis van kennisagenda's of de voorstudies/inventarisaties zoals beschreven onder 4.2.1.a. De beoordeling vindt niet plaats in competitie vanwege snelheid en noodzaak dat partijen in gezamenlijkheid een breed gedragen aanvraag indienen.

Criteria:

1. Het onderzoek komt uit kennisagenda's en/of voorstudies en inventarisatie naar voren omdat het op korte termijn impact kan hebben op het terrein van het deelprogramma;
2. De onderzoeksvraag kan alleen goed beantwoord worden in breed gedragen onderzoek dat door verschillende partijen in gezamenlijkheid wordt ingediend en uitgevoerd;
3. Er is een competente onderzoeksgroep beschikbaar om dit op korte termijn, samen met andere partijen op te pakken (haalbaarheid), tenzij er zwaarwegende redenen zijn zoals het verkrijgen van een METC-verklaring;
4. Er wordt zoveel mogelijk gebruik gemaakt van en aangesloten op lopende studies en cohorten en gebruik gemaakt van bestaande netwerkorganisaties en consortia.

Procedure:

- a. ZonMw nodigt de onderzoeksgroep uit om een beknopt voorstel in te dienen;
- b. De procedure voorziet in hoor en wederhoor;
- c. De beoordelingscommissies van de betreffende deelprogramma's beoordelen het voorstel op haalbaarheid en kwaliteit;
- d. De beoordelingscommissies adviseren het ZonMw-bestuur over de te honoreren aanvragen;
- e. Het ZonMw-bestuur besluit over toekenning van de subsidie.

e) Praktijkimpulsen en beleidsvragen.

In de deelprogramma's kan budget gereserveerd worden voor kleine projecten en studies.

- Stimuleringssubsidies of opdrachten die worden uitgezet om specifieke onderdelen, zoals bijvoorbeeld praktijktoepassingen, te ontwikkelen
- Wetenschap voor praktijk, kortlopend (actie)-onderzoek uitgevoerd door samenwerkingsverbanden tussen wetenschappelijke organisaties (onderzoekers) en ondernemingen, maatschappelijke organisaties, bestuursorganen, belangenorganisaties of (lokale) overheden. Deze subsidie kan worden ingezet om praktische vragen en problemen als gevolg van de coronacrisis en de maatregelen daartegen te beantwoorden. Dit kan bijvoorbeeld gaan om organisaties zoals zorgorganisaties, bedrijven, scholen, lokale overheden, openbaar vervoer. Door wetenschappelijke én praktijkkennis te combineren, kunnen oplossingen aangedragen worden die binnen korte tijd praktische vragen helpen beantwoorden en problemen kunnen verlichten.

In de deelprogramma's wordt aangegeven wat het maximale bedrag per aanvraag is met een maximum tot € 50.000,- met een looptijd van maximaal 6 maanden.

- Etc.

4.3 Voorwaarden

Naast de ZonMw Algemene Subsidiebepalingen met betrekking tot het verstrekken van subsidies dienen alle subsidieaanvragen in overeenstemming te zijn met de programma specifieke voorwaarden die in de subsidieoproepen gespecificeerd worden:

- ZonMw zal bij het inrichten van de specifieke oproepen rekening houden met de algemeen geldende wet- en regelgeving inzake staatssteun. Bij de uitvoering van het eerste COVID-19 programma zijn afspraken gemaakt over hoe om te gaan met staatssteun. Gezien de urgentie en de ruimere mogelijkheden die door de Europese Commissie zijn afgekondigd voor het verlenen van rechtmatige staatssteun heeft ZonMw besloten specifiek voor dat programma op een aantal onderdelen af te wijken van haar regulier beleid. Dit staat beschreven in bijlage 1. In dit vervolgprogramma zijn dezelfde afspraken van toepassing.
- Bij de programmaonderdelen waarin sprake is van licentiëring, dienen de "[10 principes voor Maatschappelijk Verantwoord Licentiëren](#)" te worden toegepast en worden de meest recente vereisten opgenomen uit de afspraken vanuit het traject rondom Maatschappelijk Verantwoordelijk Licentiëren.

- Communicatie over het programma en de daaruit voortvloeiende projecten en resultaten vindt altijd plaats in afstemming met en verwijzing naar het ministerie van VWS en ZonMw, en andere financiers indien van toepassing.

4.4 Open Science

ZonMw en NWO voeren een beleid voor het stimuleren van Open Science. Zij hebben het internationale statement ondertekend om in de strijd tegen COVID-19 onderzoeksresultaten en data zo snel mogelijk openbaar te maken.

Open Science: Transparantie en (pre)registratie

Nog vóór de resultaten en data uit de projecten beschikbaar komen, is het van belang dat bekend is welk onderzoek gefinancierd wordt. Dit om internationale synergie van de onderzoeksinspanningen te realiseren. ZonMw zal een beschrijving van de projecten op de COVID-19 Research Tracker van GloPID-R zetten. Hiermee worden de projecten gekoppeld aan de WHO-prioriteiten voor COVID-onderzoek. Andere platforms om onderzoeksvoorstellen, -protocollen en -projecten te (pre)registreren zal ZonMw ook aanbevelen.

Open Science: FAIR data

Conform de reguliere richtlijnen voor datamanagement van ZonMw dienen de in het project gegenereerde onderzoeksdata zo snel als mogelijk voor hergebruik beschikbaar gesteld te worden op een 'trusted repository'. Data en andere bronnen zoals bijvoorbeeld biologisch materiaal, software, beeldmateriaal en geluidsopnamen moeten herbruikbaar gemaakt worden volgens de FAIR-principes⁶.

- Voor projecten in het medische domein gelden aanvullende eisen. Daarin moet data computer leesbaar worden gemaakt (dus geschikt voor kunstmatige intelligentie) en (waar mogelijk en relevant) standaarden, technologieën en infrastructuur die specifiek zijn voor onderzoek naar COVID-19 worden toegepast. Zie het overzicht van Health-RI⁷.

Bij de subsidieaanvraag hoeft geen datastewardship-plan ingeleverd te worden. Wel moeten indieners met een datasteward van hun organisatie nagaan in hoeverre de COVID-19 specifieke standaarden, technieken en infrastructuur toegepast kunnen worden en moeten de (geschatte) kosten voor datastewardship gedurende het project in de begroting opgenomen worden.

Na honorering moet een datastewardship-plan worden ingeleverd bij ZonMw. Het programma biedt onderzoekers na honorering ondersteuning bij de planning en latere uitvoering van datastewardship. Daarvoor worden afspraken gemaakt met de *data competence centers* en/of datastewards aan de universiteiten, UMC's en enkele onderzoeksinstituten. De ondersteuning is landelijk gecoördineerd om een eenduidige aanpak mogelijk te maken.

Meer uitleg is te vinden op de website van ZonMw' onder [FAIR data and data management](#)⁸. (Engels)

Open Science: Open Access publicaties

Alle publicaties voortkomend uit wetenschappelijk onderzoek dat geheel of gedeeltelijk is gesubsidieerd binnen dit ZonMw-programma dienen onderzoekers onmiddellijk (zonder embargo) Open Access beschikbaar te stellen met een open licentie. Zo delen we zo snel mogelijk nieuwe kennis die kan bijdragen aan de verbetering van de volksgezondheid omtrent COVID-19.

Onderzoeksresultaten die geproduceerd worden binnen dit programma dienen bovendien gedeeld te worden in lijn met de Joint statement on sharing research data and findings relevant to the novel coronavirus (nCoV) outbreak⁹.

De kosten voor [volledig gouden Open Access publicaties](#) vergoedt ZonMw tot een maximum bedrag van € 5000,- per project, conform Europese en overige wet- en regelgeving. Onmiddellijk Open Access publiceren via andere routes dan de volledig gouden route is ook toegestaan, maar hiervoor stelt ZonMw geen financiële middelen beschikbaar. Meer informatie over de randvoorwaarden voor Open access publiceren komt beschikbaar bij de uitvoering van het programma.

⁶ <https://www.go-fair.org/fair-principles/>

⁷ <https://www.health-ri.nl/covid-19-related-data-initiatives>

⁸ <https://www.zonmw.nl/en/research-and-results/fair-data-and-data-management/>

⁹ <https://wellcome.ac.uk/coronavirus-covid-19/open-data>

5 Communicatie en Implementatie

De betrokkenheid van relevante praktijk- en/of beleidspersonen en -organisaties bij het onderzoek is van groot belang om effectief gebleken interventies en nieuwe kennis over COVID-19 te delen en bruikbaar en toepasbaar te maken. ZonMw stimuleert deze betrokkenheid binnen het programma en in de uitvoering van de projecten. Communicatie speelt hierbij een essentiële rol.

Duiden en bundelen

Effectief communicatie heeft een doel en een doelgroep. Zo weet je precies wat je wilt bereiken en op wie je je richt. We weten welke informatiebehoefte de doelgroep heeft. We koppelen de boodschap van ZonMw aan de informatiebehoefte van de doelgroep. We beginnen dan ook door te analyseren, te categoriseren en te optimaliseren. Waarbij we gaan van onderzoek -> inzicht -> uitvoering. Omdat we dit doen op basis van data, zien we welke (gebundelde) content stakeholders nodig hebben. Zo zetten we een effectieve en samenhangende communicatie neer vanuit dit basis vervolgprogramma.

De uitgangspunten voor communicatie en implementatie zijn:

- Communicatie over onderzoeksprojecten en -initiatieven vindt in eerste instantie nationaal plaats. Waar mogelijk wordt een link gemaakt naar internationale initiatieven (een Engelstalige samenvatting is daarvoor vereist);
- In alle projecten zet het programma in op het stimuleren, faciliteren en ondersteunen van samenwerking in de kennisketen;
- Er worden subsidievoorwaarden opgenomen voor implementatie in samenwerking met andere (private) partijen;
- Communicatie gaat over het gehele programma en de daaruit voortvloeiende projecten, resultaten en de samenhang daartussen;
- Communicatie vanuit ZonMw is vooral gericht op toegankelijkheid en zorgvuldigheid en Open Science: het zo snel mogelijk openbaar maken van data en publicaties over COVID-19.

Algemene activiteiten voorafgaande aan de uitvoering van het vervolgprogramma:

- Afstemming met de opdrachtgevers over vorm, fasering en communicatie van activiteiten / deelprogramma's;
- Betrekken van het stakeholders-/sturingsnetwerk bij het gehele programma en daar waar relevant van individuele projecten.

Activiteiten op programmaniveau:

- Samenwerking met relevante stakeholders uit de breedte van het gezondheids(zorg) veld, zoals GGD'en en GGD GHOR Nederland, RIVM, de diverse Academische Werkplaatsen¹⁰, Sociaal Cultureel Planbureau (SCP), Centraal Planbureau (CPB) en beroeps- en koepelorganisaties;
- Samenwerking en afstemming tussen vergelijkbare onderzoekstrajecten binnen het ZonMw COVID programma om snellere stappen te kunnen zetten, de impact van het onderzoek te versterken en gezamenlijke opbrengsten/ lessons learned verder te brengen. ZonMw initieert dit, vanuit projecten wordt een actieve houding verwacht;
- Duiding van de gezamenlijke opbrengsten en actieve communicatie daarover.
- Waar relevant kan een extra financiële impuls worden gegeven aan één of een aantal projecten om de implementatie te stimuleren.

Centrale communicatie-aanpak naar onderzoekers

In alle fasen van het programma vinden communicatieactiviteiten plaats. Hiervoor wordt een communicatieplan opgesteld waar zowel aandacht is voor het overkoepelde boodschap als de meer specifieke boodschappen richting specifieke doelgroepen gedurende alle fasen van het programma.

Inzicht in lopende initiatieven in Nederland

¹⁰ Zoals Academische Werkplaatsen Infectieziektebestrijding via <https://www.zonmw.nl/nl/onderzoek-resultaten/gezondheidsbescherming/infectieziektebestrijding/academische-werkplaatsen-infectieziektenbestrijding/>

Het is belangrijk dat onderzoekers weten of en waar (extra) financieringsmogelijkheden beschikbaar zijn, welke projecten er lopen en wat de (tussen)resultaten zijn. Op een centrale COVID/corona-website op de ZonMw-website (www.zonmw.nl/coronaonderzoek) wordt de informatie over financieringsmogelijkheden en toegekende projecten gedeeld. Daarnaast worden links naar relevante websites gepubliceerd waarop (inter)nationale initiatieven worden verzameld, zoals vanuit Health-RI¹¹, GloPID-R¹² en UKCDR-project tracker¹³.

5.1 Verspreidings- en Implementatie Impulsen

Om ervoor te zorgen dat de opgedane kennis over doelmatigheid in de praktijk beschikbaar komt en daadwerkelijk wordt gebruikt, krijgt de aanvrager/onderzoeker hier specifiek vragen over in het voortgangs-verslag en eindverslag. Als de definitieve resultaten gegenereerd en verwerkt zijn in het eindverslag, kan de onderzoeker onderbouwen of, en waarom een extra financiële impuls nodig is om een vertaalslag te maken naar een bruikbaar product voor de praktijk. Bijvoorbeeld voor de ontwikkeling van een training of een keuze instrument, voor het maken van een richtlijn of ten behoeve van opnemen van kennis in een richtlijn, voor doorgeleiden naar pakket en beleid. Hiertoe kan door ZonMw een Verspreidings- en Implementatie Impuls (VIMP) worden toegekend, die maximaal € 50.000,- per project bedraagt. Waar mogelijk zullen we projecten (zowel binnen een programma als tussen programma's) die bij elkaar passen bundelen. Daarvoor zijn grotere VIMP's beschikbaar .

6 Monitoring en evaluatie van het programma

6.1 Monitoring voortgang

Grotere COVID-19 projecten dienen vaker dan gebruikelijk aan ZonMw te rapporteren in korte updates en uitgebreide voortgangsverslagen. ZonMw rapporteert elke 2 maanden aan VWS over voortgang en resultaten van alle COVID-19 gerelateerde projecten, ook ZonMw projecten buiten het COVID-19 programma. Afhankelijke van de activiteit of het deelprogramma betekent dit voor de betreffende projecten ook een frequentere voortgangsrapportage. Dit zal per activiteit / deelprogramma worden bepaald.

6.2 Standaard ZonMw-rapportages

Het ministerie van VWS wordt op de hoogte gehouden van de voortgang conform de werkafspraken tussen het ministerie van VWS en ZonMw. Dit betreft de volgende rapportages:

- Jaarverslag: In het jaarverslag wordt een overzicht gegeven van de uitgevoerde activiteiten en behaalde resultaten van het gehele programma COVID-19. De rapportage van de resultaten richt zich op de resultaten en opbrengsten van het programma. In de vorm van opbrengsten die leiden tot, of geleid hebben tot verbetering van de kwaliteit van de zorg en/of verminderen van negatieve effecten van de pandemie.
- Jaarplan: Het jaarplan beschrijft op hoofdlijnen de activiteiten en ontwikkelingen voor het opvolgende jaar. Dit jaarplan wordt (in compacte vorm) opgenomen in het ZonMw brede jaarplan.
- Begroting: De begroting beschrijft de financiële onderbouwing van het programma voor het opvolgende jaar. Een beschrijving van de verdeling van de financiële middelen over het type projecten wordt opgenomen in de begroting van het programma COVID-19.
- Jaarrekening: Een overzicht van de besteding aan programmamiddelen in het voorafgaande jaar wordt opgenomen bij het jaarverslag.
- Derde partijen die financieel bijdragen aan een of meerdere deelprogramma's of thema's worden respectievelijk op de hoogte gehouden van de voortgang conform de werkafspraken tussen VWS, NWO en ZonMw of conform de werkafspraken opgenomen in de samenwerkingsovereenkomst.

6.3 Evaluatie van het programma

Gezien de dynamiek van dit programma is het denkbaar dat er tussentijdse evaluaties zullen plaatsvinden op proces, inhoud of deelprogramma's. Dit zal in goed overleg gebeuren met de

¹¹ <https://www.health-ri.nl/covid-19-related-data-initiatives>

¹² https://www.glopid-r.org/resources/?type=funding_opportunities

¹³ <https://www.ukcdr.org.uk/funding-landscape/covid-19-research-project-tracker/>

opdrachtgever. Er zal in ieder geval een eindevaluatie plaatsvinden van dit programma. Dit zal in overleg met VWS verder worden uitgewerkt.

7 Financiën

Het budget voor het vervolgprogramma COVID-19 bestaat uit

- een overkoepelend budget dat wordt ingezet voor strategie, duiding, (tussentijdse)rapportages, communicatie en implementatie over de volle omvang van het programma
- budgetten voor de uitvoering, ondersteuning en subsidiëring van projecten wordt beschreven in de deelprogramma's.

De voorbereidende activiteiten zijn al gestart in 2020.

7.1 Totaalbudget

Het totaalbudget kan gedurende de looptijd van het programma toenemen door additionele middelen die ter beschikking worden gesteld door bestaande financiers of door nieuwe publieke en private partijen (bijvoorbeeld gezondheidsfondsen, zorgverzekeraars). Middels financiering op themaniveau of cofinanciering van projecten kunnen de additionele middelen nog verder toenemen.

7.2 Begroting

De begroting is onderdeel van de beschrijving per activiteit/deelprogramma waarvoor de financiering wordt verstrekt. Binnen de deelprogramma's wordt flexibiliteit ingebouwd om in afstemming met de opdrachtgever wijzigingen aan te brengen vanwege de dynamiek van de pandemie. Uitgangspunt hierbij is dat een percentage van 8% -10% zal worden gereserveerd voor programmakosten, bestaande uit personele kosten voor uitvoering, monitoring van de activiteit / het deelprogramma en kosten voor de kerncommissies.

Voor alle projectoverstijgende implementatieactiviteiten geïnitieerd vanuit het programma, verwoord in een communicatie en implementatieplan (CIP), rapportages en duiding van de resultaten door expert ondersteund gefaciliteerd door ZonMw wordt budget opgenomen in de begroting van dit programma. Ook zal er centraal budget worden gereserveerd om alle projecten binnen dit programma te kunnen laten aansluiten op het VODAN initiatief zodat uniformiteit in data en hergebruik data geborgd is. Ook voor de projectoverstijgende implementatieactiviteiten geïnitieerd vanuit het programma, verwoord in een communicatie en implementatieplan (CIP), wordt in dit programma budget gereserveerd.

Bijlage

Omgaan met het voorkomen van onrechtmatige staatssteun binnen het ZonMw COVID-19 programma

Status: definitief

Datum: 18-11-2020

Auteur: Hannie Bonink

Casus

ZonMw heeft in het tweede kwartaal van 2020 in opdracht van en in samenwerking met het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) en NWO het ZonMw COVID-19 programma opgezet. Binnen het COVID-19 programma financiert ZonMw projecten die op korte termijn een bijdrage kunnen leveren om de negatieve gevolgen van de pandemie te beperken en om te leren van negatieve en positieve ervaringen – zowel op korte als op de langere termijn. Het programma is in zeer korte tijd opgezet en er zijn op verschillende manieren rondes uitgevoerd met (ultra)korte doorlooptijden. Dit was erop gericht om projecten snel te kunnen laten starten en in de beginfase zelfs projecten te financieren die feitelijk al gestart waren.

Voorwaarde voor honorering was dat de (tussen)resultaten zo snel mogelijk beschikbaar komen. Het programmateam zal hierop sturen gedurende de looptijd van de projecten.

Er zijn binnen het programma subsidies toegekend aan verschillende soorten organisaties die grofweg zijn in te delen in onderstaande categorieën.

1. Universiteiten en UMCs
2. Niet-academische instellingen die verzekerde zorg verlenen (perifere ziekenhuizen, zorginstellingen, etc.)
3. Organisaties met wettelijke taken (GGD, RIVM, etc.)
4. Onderzoeksinstituten anders dan in categorie 1, bijvoorbeeld NIVEL
5. Commerciële / beursgenoteerde private organisaties die producten leveren of diensten verlenen tegen commercieel tarief
6. Stichtingen en verenigingen voor zorgprofessionals of patiënten vertegenwoordiging, die een algemeen belang dienen, zogenaamde ANBI organisaties (patiënten vertegenwoordiging, SWAB, vereniging van internisten, etc)
7. Overige organisaties

Voor de bovengenoemde categorieën is bepaald welke maatregelen binnen het COVID-19 programma gehanteerd worden om te voorkomen dat onrechtmatig staatssteun wordt verleend. Gezien de urgentie en de ruimere mogelijkheden die door de Europese Commissie zijn afgekondigd (zie bijlage) voor het verlenen van rechtmatige staatssteun heeft ZonMw besloten specifiek voor dit programma op een aantal onderdelen af te wijken van haar regulier beleid. Hierover heeft overleg plaatsgevonden met de ministeries van VWS en EZK. Afgesproken is om goed te documenteren waar ZonMw afwijkt en te beschrijven welke argumenten daarvoor zijn gebruikt. Andere ZonMw programma's kunnen hier geen rechten aan ontleen.

1. Universiteiten en UMCs

Hiervoor is geen aparte regeling nodig binnen dit programma. Net als in andere ZonMw programma's is 100% financiering van de door hen uitgevoerde onderzoeksactiviteiten mogelijk.

2. Niet-academische instellingen die verzekerde zorg verlenen.

Binnen dit programma financiert ZonMw de activiteiten van deze instellingen 100%. Dat wijkt af van andere ZonMw-programma's. Voor dit besluit zijn de volgende overwegingen meegenomen: Het gaat om projecten met een zeer hoge urgentie waarvan de verwachting is dat ze op korte termijn een bijdrage kunnen leveren aan het bestrijden van de pandemie. Dat is doorslaggevend geweest in

deze keuze. De betrokken instellingen moesten zo snel mogelijk in staat gesteld worden om de projecten uit te voeren.

Daarnaast speelden de volgende overwegingen:

In Nederland kwalificeren zorginstellingen als onderneming. Dit is in veel andere Europese landen niet het geval. Voor het toegepaste onderzoek dat in dit programma wordt gefinancierd is de betrokkenheid van deze zorginstellingen essentieel. In deze zorginstellingen liggen de corona patiënten waar het om gaat op de intensive care of op de corona-afdelingen. Maar ook de andere patiëntengroepen die vanwege de coronacrisis minder of andere zorg krijgen zijn hier te vinden, evenals bewoners van verpleeghuizen waar corona al of niet rondwaart.

Deze instellingen moeten aan dit onderzoek kunnen deelnemen, niet om daar financieel voordeel mee te halen, maar omdat zij willen en kunnen bijdragen aan het oplossen van de coronacrisis in Nederland en daarbuiten. De betrokken instellingen hebben zelf ook veel behoefte aan antwoorden op vragen als: Wat is de beste manier om patiënten met een COVID-19 infectie te behandelen? Hoe zorgen we dat uitgestelde zorg weer zo goed mogelijk wordt opgepakt? Wat is het effect van isolatie op onze oudere medemensen?

Gebruikelijke maatregelen om onrechtmatige staatssteun aan zorginstellingen te vermijden zijn in deze crisissituatie niet uitvoerbaar. Dat heeft te maken met de hierboven geschetste urgente situatie. Het zoeken naar cofinanciering in het kader van een AGVV of het onderbouwen van marktfalen kost tijd die er niet is. Nog afgezien van het feit dat veel zorginstellingen door de crisis andere financiële uitdagingen zijn tegengekomen. Het gehele zorgstelsel staat in deze COVID-19 pandemie onder druk.

Naast deze praktische bezwaren zijn er ook andere argumenten om te concluderen dat het financieren van activiteiten, uitgevoerd door zorginstellingen, in dit COVID-19 programma geen onrechtmatige staatssteun behelst:

- Binnen zorginstellingen is veel ervaring en kennis (opgedaan) die cruciaal is bij het vinden van oplossingen om de gevolgen van de pandemie te beheersen. Daar zijn de meeste patiënten (geweest) en zij ervaren de dagelijkse impact van de pandemie.
- Resultaten van de projecten zijn bedoeld voor het algemeen nut binnen en buiten Nederland. Denk aan de resultaten van studies met geneesmiddelen. Die komen meteen beschikbaar en worden breed gedeeld.
- Deelname aan de projecten levert zorginstellingen geen direct of indirect voordeel op, waarmee hun economische activiteiten worden versterkt.
- Veel van de werkzaamheden die zorginstellingen uitvoeren in de projecten zijn direct gerelateerd aan de dagelijkse zorg. Het betreft bijvoorbeeld een uitgebreidere notitie van ziektebeeld (of herstel) bij COVID-19 patiënten (die toch al behandeld worden), en/of het afnemen van extra monsters, en/of het in kaart te brengen van de geleerde lessen zodat men bij een eventuele tweede golf beter is voorbereid.
- Er wordt tussen de zorginstellingen in deze crisis heel veel samengewerkt, niet alleen in de zorg (uitwisseling van IC-patiënten bijvoorbeeld) maar ook in het uitvoeren van studies. De instellingen zijn elkaars concurrent niet.
- Interstatelijke concurrentie vervalsing met de beoogde projecten is niet aan de orde; de resultaten zullen bijdragen aan een betere Europese aanpak van de pandemie. Voorwaarde bij alle projecten is dat, in navolging op de ondertekening door ZonMw en NWO van het internationale statement om in de strijd tegen COVID-19 data en publicaties zo snel mogelijk openbaar te maken, alle data en resultaten zonder embargo direct Open Access beschikbaar moeten komen.

3. Organisaties met wettelijke taken

Een aantal organisaties hebben in Nederland een wettelijke taak in de infectieziekten bestrijding. We gaan ervanuit dat er sprake is van de uitvoering van wettelijke taken als deze organisaties deelnemen aan projecten binnen het COVID-19 programma en er dus geen staatssteunrisico is bij:

- Gemeentes
- Provincies
- RIVM
- GGD

Vanwege de urgentie van het programma is ervan afgezien om per project na te gaan of er inderdaad sprake is van een wettelijke taak. Deze aanvragers worden 100 % gefinancierd.

4. Onderzoeksinstellingen

Naast universiteiten kwalificeren andere partijen soms ook als onderzoeksorganisatie. Dit betreft m.n. organisaties die primair onderzoek uitvoeren met publieke middelen en deze ook vrij ter beschikking stellen. Denk hierbij bijvoorbeeld aan een organisatie als Nivel. Om te bepalen of een organisatie kwalificeert als onderzoeksorganisatie in het kader van het O&O&I kader beoordeelt ZonMw dit aan de hand van een vragenlijst. Vanwege de urgentie is deze beoordeling voor een aantal organisaties die hebben ingediend in het COVID-19 programma achterwege gebleven, maar zijn deze vooralsnog wel behandeld als onderzoeksorganisatie. Deze aanvragers worden 100 % gefinancierd

5. Commerciële / beursgenoteerde private organisaties die producten leveren of diensten verlenen tegen commercieel tarief

Hierbij zijn de activiteiten binnen het COVID-19 programma te definiëren als economische activiteiten. Bij deze partijen zijn de uitgangspunten van de Europese kaderregeling toegepast. In overleg met het ministerie van EZK is dit niet aan de Europese commissie voorgelegd omdat het totale budget waar het omgaat daarvoor te gering is.

Indien mogelijk is gekozen voor een de-minimus regeling. In andere gevallen is tot maximaal 80% gefinancierd. In deze gevallen is een consortium,- of sponsorovereenkomst opgevraagd.

Als de onderneming niet de hoofdaanvrager is, is gekozen voor inkoop; in dat geval heeft de opdrachtnemer geen enkele aanspraak op de resultaten van het project en mag niet als partner voorkomen op de consortium agreement.

6. Stichtingen en verenigingen voor zorg professionals of patiënten vertegenwoordiging, die een algemeen belang dienen (patiënten vertegenwoordiging, SWAB, vereniging van internisten, etc.)

Belangenbehartigingsactiviteiten door belangenorganisaties worden niet gezien als economische activiteiten en leveren geen staatssteun op. Deze aanvragers worden 100 % gefinancierd.

7. Overige organisaties

Planbureau voor de Leefomgeving. Het planbureau is onderdeel van een ministerie en voert in principe geen economische activiteiten uit. Ze nemen vanwege hun unieke expertise deel aan projecten. In dit programma gaan we ervanuit dat dit geen onderneming is.

Wereldbank. Dit is een instituut voor ontwikkelingssamenwerking van de Verenigde Naties. Nemen deel vanuit hun specifieke expertise. In dit programma gaan we ervanuit dat dit geen onderneming is.

Deze organisaties kunnen 100% gefinancierd worden.

Bijlage**Verruiming staatssteunkader Europese Commissie in het kader van COVID-19**

De werkwijze van ZonMw wordt ondersteund door de maatregelen die de Europese Commissie in deze bijzondere tijden heeft genomen:

De Europese Commissie heeft een tijdelijk staatssteunkader in werking gesteld. Per 19 maart 2020 geldt een tijdelijk staatssteunkader in verband met de economische gevolgen van het coronavirus. Op grond van artikel 107(3)(b) van het Verdrag voor de Werking van de EU kunnen lidstaten steun verlenen aan ondernemingen om zo een ernstige verstoring in de economie van een lidstaat op te heffen. Dit tijdelijk staatssteunkader stelt overheden in staat de staatssteunregels wat ruimer toe te passen.

Op 3 april 2020 heeft de Commissie deze regeling op een vijftal punten verder verruimd.

De wijziging van dit steunkader benadrukt het belang om naast het verschaffen van liquiditeit aan ondernemingen ook ondersteuning te bieden aan onderzoek en ontwikkeling en productieprocessen die bijdragen aan de bestrijding van de COVID-19. De wijziging beoogt aanvullende steunmaatregelen te bieden die verenigbaar zijn met artikel 107 lid 3 VWEU op basis van de COVID-19-uitbraak. De aanvullende tijdelijke steunmaatregelen zijn van kracht sinds vrijdag 3 april. Voor december 2020 kijkt de Commissie of de kaderregeling moet worden verlengd.

Onder andere de volgende van toepassing op het COVID-19 programma zijnde maatregelen zijn opgenomen in het kader:

- Meer ondersteuning voor coronavirus-gerelateerd(e) onderzoek en ontwikkeling;
- Meer ondersteuning voor de bouw en verbetering van testfaciliteiten;
- Meer steun voor de productie van producten die relevant zijn voor de aanpak van de uitbraak van coronavirus;

Daarnaast keurde het Europees Parlement op 19 juli 2020 de resolutie goed om het gezondheidsprogramma EU4health te starten. De EU lidstaten zijn in de eerste instantie zelf bevoegd voor hun volksgezondheidsbeleid, maar de EU kan nu ook nationale maatregelen aanvullen. Ook wil het EU4Health-programma innovatie en investeringen stimuleren, en de gezondheid in het algemeen verbeteren. EU4Health heeft drie prioriteiten:

- Mensen beschermen tegen ernstige gezondheidsbedreigingen;
- Betere beschikbaarheid van medicijnen;
- Sterkere zorgsystemen creëren.

Dit is geheel in lijn met het ZonMw COVID-19 programma.

Bronnen

<https://europadecentraal.nl/onderwerp/staatssteun/coronacrisis/tijdelijk-steunkader/>

https://ec.europa.eu/health/funding/eu4health_nl

https://www.europa-nu.nl/id/vl6veni6cpys/europese_maatregelen_coronacrisis#p9

ZonMw stimuleert
gezondheidsonderzoek en
zorginnovatie

Laan van Nieuw Oost-Indië 334
2593 CE Den Haag
Postbus 93245
2509 AE Den Haag
Telefoon 070 349 51 11
info@zonmw.nl
www.zonmw.nl

Vooruitgang vraagt om onderzoek en ontwikkeling. ZonMw financiert
gezondheidsonderzoek én stimuleert het gebruik van de ontwikkelde kennis – om
daarmee de zorg en gezondheid te verbeteren.

ZonMw heeft als hoofdpdrachtgevers het ministerie van VWS en NWO.

